

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. III. De Neceßitate seu Sufficientiâ Contritionis, etiam imperfectæ, seu
Attritionis cum Sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

tamen perfecta ad Deum conversio possit etiam in magnis peccatoribus fieri brevissimo tempore, ut patet in Latrone, Zachæo & aliis.

QUÆSTIO III.

De Necessitate seu Sufficiētia Contritionis, etiam imperfectæ, seu Attritionis cum Sacramento.

Nota duplicem à Tridentino sup. c. 4. poenitentiam seu contritionem assignari: unam perfectam, quæ etiam Contritionis nomen simpliciter retinet: aliam imperfectam, quæ Attritio dicitur. Idque accommode ad ipsas voces: nam sicut contritio realis perfectam denotat (ut sic dicam) tritionem & comminutionem rei, attritio autem inchoatam & imperfectam: sic perfecta contritio voluntatis cor peccatis induratum confringit & perfecte peccata comminuit, attritio autem solum inchoativè.

Describi autem potest contritio perfecta, quod sit detestatio peccati, quatenus est summum malum & offensa summi boni super omnia amabilis; Vel (ut alii passim) super omnia dilecti. Quod aliqui Doctores sic intelligunt, ut ad contritionem putent necessariò præviè concurrere expressum & distinctum actum dilectionis Dei. Sed quàmvis verum sit, quod frequenter ita contingat, aut nam sit contingere; eò quod odium mali soleat procedere ex amore boni oppositi: non apparet tamen, cur malum voluntati propositum non possit primò movere voluntatem ad illius fugam, etsi non præcesserit distinctus actus prosecutionis boni. Et alioquin ipsa contritio est actus, esto securarius, charitatis Theologicæ; quæ sicut inclinatur ad amandum Deum & bonum ipsius, sic etiam ad odiendum mala opposita ex eodem motivo. Et hoc sensu Tridentinum supra contritionem docet aliquando esse charitatem perfectam, non solum quia oritur ex amore Dei prævio, sed quia ipsa quoque contritio est charitatis actus, & procedit ex illius motivo. Ad praxim quod attinet, possumus esse securi hoc dolore elicitò, quia eo supposito credi potest, non deesse actum Charitatis, si is tam naturaliter præcedat; aut certè, non esse necessarium.

De hac porrò contritione, utpote perfectissima possibili, non est dubium, quin sufficiat ad reconciliationem in Sacramento. Immo sufficere etiam extra Sacramentum actu susceptum, indubitatum est apud Doctores, & ex professo à nobis traditur in materia de Justificatione disp. 5. q. 5. Nulli tamen præterea Poenitentia id competit, juxta D. Thomam, D. Bonaventuram & alios Doctores communissimè: quamquam Nonnulli etiam

hanc vim adscriperint poenitentia conceptæ ex motivo justitiæ vel alio simili propter Deum, etsi non sit motivum charitatis. Quorum sententiam acri censurâ perstringit Vasquez, sed probabilem putat Suarez, & à nota liberant Lugo & Dicalillo. Vide dicta disp. cit. q. 3. n. 23.

Attritio est dolor de peccatis deficiens à perfectione contritionis, potissimum ex parte motivi; idèoque non est per se dispositio proxima ad gratiam. De ea Tridentinum supra dicit, quod ex turpitudine peccati consideratione, vel gehennæ & poenarum metu communièr concipiatur. Quàmvis etiam ex aliis motivis charitate inferioribus (de quibus postea) concipi possit. His notatis

Non desuerunt olim gravissimi scriptores, qui cum Magistro 4. d. 18. prærequirebant contritionem perfectam, adeoque justificativam peccatoris. Et favet S. Bonaventura, quem pro Magistri sententia refert Palavicinus l. 12. Hist. Trid. c. 12. n. 3. addens, Richardo Victorino lib. de Pœnitentiæ ligandi atque solvendi c. 2. eam adèò absurdam fuisse visam, ut irrisione magis quàm impugnatione dignam appellaverit, juxta quam nimirum solvere sit idem quod declarare verè solutum fuisse. Verum etsi Richardus Victorinus lib. cit. Sed c. 12. Sic loquatur, revera tamen coincidit cum sententia Magistri adscribens remissionem culpæ, absolutioni præviàm soli Deo, sacerdoti autem solutionem à debito poenæ temporalis, nec non à debito confitendi: pro ut Tractatum relatum sæpius revolventi satis apertè patuit. Unde cum pro sententia Magistri refert Suarez de Pœnit. disp. 20. sect. 1. n. 1. At verò D. Bonaventura d. 17. p. 2. a. 1. q. 4. in Corp. apertè sicut communi doctrinæ post alia dicens: *Hæc autem dispositio attritio est, quæ frequenter ob Confessionem superadjunctam & absolutionem sacerdotis, formatur per gratiam &c.* Et ad 1. Dicendum quod vocat suscitatum, dispositum ad charitatem, qui iam incipit suscitari; cum atteritur per dolorem, & in Confessione plerumque recipit vitam. Et d. 18. p. 1. a. 2. q. 1. in Corp. oppositam sententiam refutat, dicens, quod habet in superficie phantasiam, & inter alia adducens, quod possibile est, quod aliquis ad absolutionem accedat attritus, sicut ad Baptismum: quare tunc non fiet attritio contritio, cum non sit factus? Dum autem remissionem culpæ adscribit in Sacramento Poenitentia, uti Baptismi, soli Deo, addit ibidem, proprie loquendo; item, per modum activi & imperantis ex se, hoc est, per modum causæ efficientis & principalis, qui est Deus infundens gratiam. Vide ipsum supra. Doctrinam porrò de Contritionis necessitate in Sacramento, & attritionis insufficientia Facultas Parisiensis Anno 1636. die 1. Julij omninò damnavit, eamque pronuntiavit esse quietis Animarum perturbativam, communi & omninò tutæ praxi Ecclesiæ contrariam, efficaciam Sacramenti

Quid Attritio.

menti imminutam, & insuper temerariam ac erroneam; ut refert *Isambertus disp. 4. de Pœnit. n. 6. teste Georgio De Rhodes To. 2. Tract. II. de Sacram. Pœnit. disp. 2. q. 3. sect. 2. §. 1.* Sed censurandi munere auctoritati sedis Apostolicæ ob ejus reverentiam derelicto.

DICO I. Ad justificationem cum Sacramento poenitentiae non requiritur perfecta contritio, sed sufficit imperfecta, sive attritio etiam cognita. Conclusio est communis Theologorum, praesertim post *Tridentinum* de qua ob recentius exortas in *Tract. de Gratia 2.* Editionis quaestionem institui, ad quam remitto lectorem, relictis hic antecederet de eodem argumento scriptis.

Probatur ex *Tridentino sess. 14. c. 4.* ubi de attritione dicit: *Quamvis sine Sacramento Pœnitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento poenitentiae impetrandam disponit.* Ubi Concilium loquitur de dispositione proxima; nam etiam extra Sacramentum est remota dispositio, & tamen ponitur discrimen inter ipsam intra & extra Sacramentum, & illa dispositionis ratio, quæ ei in Sacramento adscribitur, extra Sacramentum negatur. Deinde statuitur discrimen inter attritionem & contritionem, quod hæc possit per se & proximè disponere ad justificationem sine Sacramento realiter suscepto; attritio autem solum disponat in Sacramento, utique per se & proximè, ac sine perfecta contritione. Atque hinc infert Concilium, quod Hæretici falso calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiae absque bono motu suscipientium gratiam conferre; quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit. Nimirum, quia gratia non confertur sine motu, saltem attritionis, quem supra docuerat esse bonum & salutarem.

Probatur II. quia alioquin nusquam remaneret Sacerdotibus potestas clavium ad remittenda peccata quoad culpam; utpote quæ per contritionem antecedenter essent remissa, adeoque nunquam remitterentur per potestatem clavium. Nec obstat, quod etiam absolutio cadat super peccata semel remissa: nam saltem debet ex se vim habere ea remittendi, etsi adhuc essent: quænam enim foret alioquin remittendi vis?

Deinde aliàs deberet confitens necessario confidere, se esse in statu gratiæ, antequam recipiat absolutionem, sicut hoc est necessarium, dum suscipit Sacramenta vivorum. Nec aliam haberet vim Sacramentum hoc ad conferendam primam gratiam, quam Sacramenta vivorum. Insuper deberet poenitens credere semper se habuisse finem, antequam adhiberit medium, id est, se habuisse peccatorum remissionem, antequam receperit Sacramentum Pœnitentiæ, quod tamen ad remissionem ipsam est institutum. Ipse denique iudex existimare de-

beret, reum semper prius esse liberatum à crimine, à quo tamen debet cum liberare, seu de cuius remissione debet proferre sententiam.

Confirmatur Conclusio: quia alioquin Christus non instituisset novum & facilitius peccati remedium, sed solum addidisset novum onus confitendi peccata, permanente eadem necessitate contritionis, quæ antea erat: quod est planè alienum à mente fœderis & suavitate ac utilitate legis Evangelicæ. Præterea hæc de causa fideles omnino adeo solliciti fuerunt pro remedio absolutionis in mortis articulo, infirmis, etiam sensu destitutis vi morbi, impendendo, ne defectu illius contingat animam perire: quod planè non subsisteret in carente copia Confessoris, qui, si Contritio requireretur, per eam utique salvaretur, sine eâ nihilominus damnandus, quantumvis absolutionem accepisset.

Cum autem Concilium dogmaticè loquens, dicat simpliciter & indefinitè, attritionem in Sacramento disponere ad gratiam, & non addat, quæ existimetur contritio: apertè contra *Solum* & quosdam alios sequitur, attritionem, etiam cognitam uti solem, sufficere cum Sacramento ad remissionem peccatorum. Quod inde confirmatur: quia existimatio falsa hominis est omnino impertinens ad aliquid faciendum medium justificationis aut partem Sacramenti, quod à parte rei non est tale. Deinde alioquin confitens deberet ante absolutionem esse in statu gratiæ, aut saltem hoc existimare, sicut ante sumptionem Eucharistiæ aut Ordinis. Denique (ut plura alia omittam) cum hoc Sacramentum sit institutum instar medii ad remissionem peccatorum, deberet quis semper existimare, se ante medii adhibitionem obtinuisse effectum; eumque semper esse positum ante usum potestatis à Christo concessæ ad illum ponendum: ut mox dictum est in probatione Conclusionis, quam *Solum* nobiscum tenet.

Hinc potest peccator absolutionem petere, sciens se tantum attritum, vel Confessorius illam dare: quia hæc Sententia movetur practicè satis secunda, ut proinde Sacramentum non exponatur morali periculo invaliditatis, aut carendi suo effectu. Quamvis Doctores rectè moneant, tam peccatorem, quam confessorium debere conari ad excitandam contritionem, praesertim in extremis; ut quàm fieri potest securissimè & fructuosissimè provideatur Sacramento & saluti.

Objicitur I. *Tridentinum sess. 14. tantum* vult ostendere contra Hæreticos, quod attritio non sit actus malus, sed bonus; & tantum consequenter, quod falsa sit calumnia Hæreticorum impingentium Scholasticis quasi doceant hoc Sacramentum causare gratiam sine ullo pio motu suscipientium. Quæ qui-

38.
Hæc justificat cum Sacramento Pœnitentiæ.

Probatur ex Tridentino.

Quis verba ponderantur.

39.
Probatur II. ratione Theologicâ Multiplici.

dem calumnia esset falsa, quantumvis doctrina ista Scholasticorum non subsisteret: nam etsi requireretur perfecta contritio, e- quidem saluta esset, quod Scholastici doceant non requiri pium motum; cum saltem requirant attritionem, quæ (ut docet *Tridentinum*) est pius motus. Ad quod probandum etiam adjungit: *Hoc enim timore utiliter commisit Ninivita ad Jonæ prædicationem plenam terribilius penitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetraverunt: & tamen iste timor tantum disponebat remotè ipsos ad justiciam, utpote qui non habebant Sacramentum: Ergo non est mens Tridentini agere de dispositione proxima.*

Resp. primariò quidem intendere *Tridentinum*, quod timor non sit malus, similiter nec mala sit penitentia ex eo concepta, sed bona. Idque sufficiebat ad retundendam calumniam Hæreticorum, quam impingunt Scholasticis, ut rectè in objectione offenditur. Eadem tamen operà approbat Concilium istam Scholasticorum doctrinam; ut ex claris verbis patet: *Et quamvis sine Sacramento &c.* Dum autem subdit: *Hoc enim timore utiliter &c.* non est probatio illius, quod immediatè præcesserat, sed primarii intenti, quod similiter in Conclusionè capituli repetitur, scilicet timorem poenæ à Deo immissum non esse malum, neq; etiam penitentiam, quam ex illo concipimus.

Instabis: Ergo *Tridentinum* etiam loquitur de attritione concepta ex timore poenæ temporalis. Dicit enim: *Hoc enim timore &c.* talis namq; erat timor Ninivitarum, de excidio scilicet civitatis à Jonæ prædicto per verba: *Ninive subvertetur.* Resp. in primis timorem Ninivitarum non fuisse merè temporalem; sed ex parte & ex fine spiritualem: nam Jonæ prædicatione erat juxta *Tridentinum plena terroribus*; non uno, sed pluribus, utique terrore subversionis tantquam inchoativæ secuturæ gehennæ. Deinde dicitur quidem, quod poenitentiam egerint, & misericordiam impetraverint, non tamen dicitur, quod impetrarint remissionem, sed misericordiam, id est, inderationem à tali poena subversionis. Nam utiq; omnes illam impetrarunt, uti omnes ad unum usque poenitentiam egerunt; & tamen vix est credibile, quod omnes omnino fuerint justificati. His adde, timorem Ninivitarum fuisse timorem poenæ temporalis, quatenus à Deo irato infligendæ, ex quo oriebat, ut ad misericordiam Dei odiendo peccatum confugerent. Hic autem actus pro motivo habet Deum quæ bonum nobis, qui eatenus est motivum amoris concupiscentiæ, seu spei; quæ generaliter concupiscit Deum sibi (etsi primariò in beatitudine) in omnibus, etiam naturalibus, saltem quatenus avertunt à fine ultimo (prout avertisset subversio Ninive; uti avertit illa Sodomæ) dummodo per fidem & condignè in Deum tendamus. Su-

pernaturalitas enim actus potius ex parte principii & modi tendendi, quam terminativi objecti est spectanda: cum alioquin in idem objectum etiam sub eodem motivo tendere possimus actu naturali & supernaturali.

Dices II. *Tridentinum* sess. 6. cap. 6. agens de dispositione prærequisita ad susceptionem Baptismi, videtur requirere poenitentiam procedentem ex dilectione Dei, dum ait: *In spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illumq; tamquam omnis justitia fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam poenitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.* Ergo similis poenitentia prærequisitur in hoc Sacramento, quod similiter est Sacramentum mortuorum, nec imperfectiorem poenitentiam, quam Baptismus admittit. Resp. Verba ista *Tridentini* præ se ferre quidem aliquam difficultatem, necessariò tamen esse concilianda cum doctrina præmissa, & ad eò apertè ab ipso *Tridentino* sess. 14. cap. 4. tradita. Itaq; dici potest Concilium quidem loqui de perfecta dilectione Dei, seu ly *propterea* non afficere seu determinare præcisè ultimum quod præcessit, sed indefinitè respicere, vel hoc, vel aliquod aliud ex præcedentibus; quasi velit Concilium oportere agi poenitentiam, quæ excitetur sive ex timore, sive ex spe, sive ex dilectione. Deinde posset Concilium intelligi de dilectione ut abstrahente à perfecta & imperfecta; nam prævio timore & fiducia divinæ propitiationis, nata est sequi dilectio seu affectus complacentiæ, quæ placeat nobis Deus tamquam fons omnis justitiæ, sive sit complacentia de Deo tamquam bono no- dis, sive tamquam bono in se. Denique Respōdent aliqui loqui Concilium determinatè de dilectione imperfecta. Et dum objicitur, quod poenitentia inde orta non necessariò debeat præcedere Baptismum, cum possit procedere ex dilectione perfecta, possent isti respondere hunc esse verborum *Tridentini* sensum, ut subintelligatur ly *saltem*, q. d. quam saltem ante Baptismum agi oportet; etsi à fortiori sufficiat poenitentia perfectior. Et hi consequenter cogentur admittere *Tridentinum* ibi non explicasse dispositionem adequatam ad justificationem extra Sacramentum; ad quam utique requiritur dilectio seu contritio perfecta. Vide dicta disp. 5. de *Dispos. requis. ad justificat. q. 4. n. 47. & seqq.*

Ex dictis colligi potest, quo sensu peccator ex attrito possit fieri contritus. Neque enim hoc intelligendum est, quasi actus attritionis possit fieri actus contritionis propriè dictæ: cum enim hi actus sint planè diversi, non potest unus mutari in alterum. Unde dum *Scorus 4. dist. 14. q. 2. n. 15.* docet, actum attritionis invariatur fieri contritionem, non loquitur de attritione & contritione, prout modò loquimur: sed actum

44.
Objectio
altera ex
Tridentino
sess. 6. c. 6.

Responsa
multiplex.

45.
Quo sensu
peccator
fiat ex attritione
con-

Primus sensus
suis referatur
ac rejicitur.

actum quatenus præcedit infusionem gratiæ, vocat attritionem; quatenus autem formatur gratiâ seu habitu charitatis, vocat contritionem.

Secundus similiter.

Neque etiam intelligendum est, quasi peccator attritus infallibiliter vi absolutionis eliciat contritionem; hæc enim absque ullo fundamento dicitur, & militat contra apertam experientiam; nec sufficit intento Concilii Tridentini, ascribentis attritioni vim disponendi ad gratiam cum, seu in ipso Sacramento: nec ullatenus locum habere possit in moribundo attrito sensibus detrituto.

46. *Serius legitimus statuitur.*

Itaque peccator ex attrito fit contritus per Sacramentum, quia hoc facit, ut attritio habeat vim contritionis, scilicet delendi cum Sacramento peccatum; atque ita fit contritus quoad effectum, qui est remissio peccatorum. Item fit contritus attendendo nominis Etymologiam, quatenus sic per attritionem conteruntur peccata. Denique fit contritus habitualiter, quia recipit habitum contritionis, qui est charitas.

47. *Attritio debet esse formalis.*

DI C O II. Attritio, ut cum Sacramento sufficiat, debet esse formalis seu explicita, efficax, integra de omnibus peccatis mortalibus non remissis, & supernaturalis. Prima pars patet ex Conciliis, quæ pro materia hujus Sacramenti assignant contritionem & dolorem: quod potest, adeoque debet propriè intelligi, scilicet de dolore formali; & ab omnibus Doctoribus & fidelibus ita est intellectum.

Efficax.

Secunda pars est etiam communis Doctorum. Et patet ex Conciliis, quæ pro materia statuunt efficacem peccati detestationem, cum proposito non peccandi ac cetero. Et specialiter de contritione imperfectâ Tridentinum docet eam debere excludere voluntatem peccandi; quam utique non excludit displicentia inefficax, sed compatitur. Immo propositum non peccandi de cetero aliâ de causâ non videtur adjici, quam ut efficacia doloris indicetur. Quàmvis pro securitate, ad expressum etiam propositum, debeat poenitens adlaborare.

48. *Integra de omnibus mortalibus.*

Tertia pars est similiter communis Doctorum. Et patet ex dictis *quæst. præc.* nullo enim peccatum remittitur sine poenitentia, nec unum mortale sine altero. Unde etsi aliqua ob justam causam, vel ex oblivione non exprimerentur in confessione, deberet equidem internus dolor etiam ad illa, saltem implicite, sese extendere.

Et supernaturalis.

Quarta denique pars est etiam communis Doctorum. Et videtur indubitata: nam actus naturalis non est sufficiens dispositio ad gratiam, ut contra Pelagianos in materia de Gratia docetur, & post Milevitanum & Arausicanum tradit Tridentinum *sess. 6. can. 3.* Idem Concilium agens de contritione im-

perfecta *sess. 14. r. 40* docet eam esse donum Dei & impulsam Spiritus sancti. Neque pugnat *Scorus* (quem Varii referunt in contrarium) *suprà n. 14.* ut clare ostendit *Schaffes* ibidem: solum enim excludit *Scorus* auxiliium habituale, & sub communi influenza comprehendit etiam influxum auxilii actualis; sine quo non posse concipi poenitentiam fructuosam docet *dist. 20. n. 3.* Et *1. d. 44. n. 4.* Et multis aliis locis adeo apertè Catholicam doctrinam trahit, ut nullus sanæ mentis, de hoc dubitare possit.

Inter species autem attritionis, illæ securius adhibentur, quas expressit Tridentinum *jurâ*; videlicet illam quæ concipitur ex consideratione turpitudinis peccati, vel quæ ex metu gehennæ & poenarum, semper tamen cum spe veniæ. Per turpitudinem autem sive fecerit peccati intelligitur saltem illa, quam peccatum habet ei, quod avertat hominem à suo ultimo fine, sive quæ aliquo modo opponitur virtuti spei. Plerique Doctores insuper intelligunt quamvis aliam peccati turpitudinem, quæ desumitur ex oppositione aliqua contra Deum; ut quia est contra legem Dei, contra ejus reverentiam, contra ipsius jus, vel contra gratitudinem ipsi debitam &c. Immo Plurimi intelligunt etiam illam peccati turpitudinem, quam habet ex oppositione ad virtutes morales infulas Deum non respicientes, ut est justitia, temperantia. Quod tamen negant Alii, signanter *Sorista*, hujusmodi virtutes morales infulas non admittentes: qui saltem negare non possunt, quin oppositum sit probabilissimum.

Attritio concepta ex gehennæ & poenarum metu debet etiam pertinere ad speciem Theologicam, quæ sicut Deum tanquam nobis bonum concupiscimus, maxime in beatitudine & vitâ futurâ, sic ejus indignationem, præsertim ad æteram vitam spectantem, detestamur. Idem est, si peccator moveatur ad detestationem peccati, quatenus meretur poenam damni, seu separationem à desiderabili facie Dei. Præterea quatenus per peccatum incurritur amissio gratiæ, meritum &c. Idem cum proportione est de metu poenarum purgatorum, quæ incurruntur per peccata venialia. Immo idem Plures (quibus favet Tridentinum *expensum n. 43.*) consent de poenis hujus vitæ temporalibus, consideratis tamen quatenus insiguntur à Deo vindice. Quod docet *Suarez, l. 1. q. 1.* & iis relatis *Arriaga d. 1. c. 3.* & probabilissimum esse asserit *Thomas Tamburinus l. 1. de Poenit. c. 1. §. 4.*

Dices: Qui peccatum odit propter poenam non plus odit peccatum, quam poenam; immo in casu, quo alterutrum esset subeundum, & daretur optio; talis potius eligeret peccatum: quod est inordinatum.

Relp

Resp. Conc. Assumptum pro I. parte, & negando pro II. in isto enim casu (qui est plane metaphysicus) vi attritionis non eligeret quidem infernum ; tamen posset & deberet etiam abstinere ab electione peccati. Quare vel cessaret ab eligendo altero, vel deberet recurrere ad altius motum, scilicet charitatis Dei, & propter illud pati potius infernum, quam peccatum. Equidem sufficit de facto in omni casu debili necessario conjungi peccatum mortale, & meritum poenae infernalis, ut ex vi mentis ejusdem homo detestetur omne prorsus peccatum mortale, nec possit cum efficaci ejusmodi timore affectus ullius peccati mortalis consistere : cum repugnet ex metu poenae absolute peccatum fugere, & simul per peccatum, ejusdem poenae meritum, incurrere periculum illius.

Dico III. Contritio, vel saltem attritio praecedenti Conclusioni descripta, non solum requiritur ad Sacramenti effectum, sed etiam ad valorem. Ita plurimi Doctores contra varios, qui quidem censent illam requiri, ut Sacramentum suscipiatur cum fructu ; adeoque peccare mortaliter, & consequenter inyalide confiteri, qui voluntarie adhiberet attritionem illis conditionibus non vestitam: confessionem tamen fore validam & sacramentalem, adeoque non repetendam, quando poenitens bona fide procedens, a parte rei solum habet attritionem naturalem, ut Nonnulli volunt ; vel inefficacem, ut alii, & novissime *aversa*, vel non extendentem se ad omnia peccata commissa, v.g. non ad oblata, utpote quia elicitur ex motivo particulari ; ut *Lugo* & plures alii. Etsi enim dolor, qui simul est sufficiens ad gratiam dispositio, possit & debeat simul esse pars materialis hujus Sacramenti ; non apparet tamen, cur nequeat aliquis dolor, qui non sufficit ad gratiam, sufficere, ut sit pars Sacramenti, utpote satis constituens confessionem in ratione accusationis dolorosae. Non debet autem mirum videri, quod *Tridentinum sess. 14. c. 4.* talis doloris non meminerit, eo quod ad institutum illius non pertineret de alio dolore tractare, quam qui ex obligatione est adhibendus, ut Sacramentum recipiatur cum fructu.

Probatur nihilominus Conclusio ex ipso *Tridentino sess. 14.* ubi cum c. 3. docuisset actus poenitentis esse quasi materiam, & partes Poenitentiae, subdit : *Contritio, quia primum locum inter dictos actus poenitentis habet (adeoque est ad valorem necessaria) animi dolor, ac detestatio eisdem peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero.* Ubi Concilium loqui de contritione disponente ad gratiam, patet aperte ex contextu. Deinde contritionem ibi descriptam paulo post dividit in perfectam & imperfectam, & utramque docet disponere ad gratiam. Immo c. 3. dixerat contritionem eatenus

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

esse partem, quatenus requiritur ad remissionem peccati. Quae cuilibet non praevento efficaciter ingerunt, *Tridentinum* non alium dolorem agnoscere pro Sacramento (cujus naturam plenissime describit) quam qui disponat ad justificationem : ad illam autem requiritur dolor supernaturalis, efficax & integer ; qualem praecedenti Conclusioni descripsimus. Vide etiam dicenda *quae seq.* Et haec quidem de dolore ad confessionem peccatorum mortalium requisito dicta sunt. Restat nunc dicendum, qualis requiratur ad confessionem peccatorum venialium.

Dico IV. Etsi liberum sit peccata venialia clavibus non subicere ; si tamen subiciantur, requiritur similiter dolor supernaturalis, formalis & efficax, ac extendens se ad aliqua saltem venialia, quae poenitens confitetur : adeo ut accedens absque sufficienti dolore de aliquo saltem peccato veniali, (si sola venialia confiteatur) peccet mortaliter ; utpote defraudans Sacramentum suo effectum, immo valore. Probatum conclusio : quia dolor naturalis non disponit ad gratiam. De formali quoque dolore loquitur aperte *Tridentinum* describens partes hujus Sacramenti ; quod proinde indubie exigit formalem dolorem quoad mortalia, adeoque etiam quoad venialia. Denique inefficax dolor non excludit voluntatem peccandi. Alioquin posset absolvi a veniali praeterito (de quo inefficaciter quis dolet) etsi simul proponeret aut committeret novum simile. *Florentinum* etiam & *Tridentinum* pro parte Sacramenti assignant contritionem ; & quidem *Tridentinum* talem, quae disponat ad gratiam. Estque haec communis sententia Theologorum.

Nec dissentit *Suarez*, qui *disp. 20. sect. 6.* *Nec dissentit Suarez*, ex professo probat in Confessione venialium requiri attritionem formalem, & *disp. 11. sect. 3. n. 14.* asserit requiri attritionem supernaturalem. Dum autem *disp. 12. sect. 2. n. 9* (ex quo loco ordinariè refertur in oppositum : quod proinde tamquam probabile, & veluti *Suarium* sequentes, tradunt *Thomas Tamburinus l. 1. de Poenit. c. 3. s. 1. Praepostus q. 2. de Contritione dub. 7. n. 73.* & quidam alii) ait :

Ut ergo homo suscipiens Sacramentum non ponat obicem huic effectui, scilicet remissioni venialium, satis est (opinor) quod accedat sine aflugio complacentiae peccati venialis, & cum voluntate ac desiderio recipiendi Sacramentum ac effectum ejus ; tum.

loquitur manifestè de remissione venialium, quatenus est effectus Sacramenti in communi, seu abstrahendo a Sacramento poenitentiae. Unde n. 11. subdit : *Jam verò descendendum est ad particularia. Et de Baptismo sine dubio est probabilius &c.* Admittit tamen n. 12. quod praeter venialia confessa cum dolore qui est pars Sacramenti, remittantur etiam alia de quibus homo non est attritus,

54.
Dolor formalis supernaturalis & efficax requiritur praeter ad Confessionem venialium.

Maldicia in oppositum ; exinde a Nonnullis assertum.

atritus, maximè si sint oblita & non voluntariè omiffa, ratione videlicet efficaciz Sacramentorum explicatæ n. 9. citato.

Dixi in conclusione, extendentem se ad aliqua saltem venialia: qui enim plura confitetur, & solùm de aliquibus dolet, non peccat mortaliter, ut contra Nonnullos docet Suarez & plerique alii; eò quòd Sacramentum non reddatur irritum, nec frustretur effectu.

55.
Allegamur
fundamenta
alterius sen-
tentia.

Dices cum nost. b. Delgadillo, viro docto & sanctioris vitæ (quem viventem suspexi & aliis existimantibus sufficere displicentiæ, & quidem (uti censet Delgadillo) virtuosam contentam in desiderio Sacramenti ejusque effectus, citra actualem peccati complacentiam: Tridentinum sess. 14. loquitur de Confessione mortalium, præscribens modum reconciliandi peccatores post Baptismum lapsos, uti sonat contextus: de venialium autem Confessione solùm incidenter agit c. 5. nil de horum dolore determinans. Eorum porò remissio non prærequirit in iusto similem dolorem; quandoquidem hæc sine eo, cum sola displicentiâ, etiam virtuali, obtineatur quoque in aliis Sacramentis, juxta communem sententiam. Quid ni ergò similiter in hoc Sacramento? quod quantum ad venialia aut alias remissa sortitur rationem Sacramenti vivorum seu augentis gratiam. Immo cum attritio deleat in iusto venialia sine Sacramento, si ea quoque requireretur in Sacramento Pœnitentiæ, numquam virtute clavium possent remitti illa, quæ cum requisito ad substantiâ Sacramenti remissivi dolore exprimerentur; adeoque non est talis dolor requirendus, pro ut simili ratione exploditur doctrina requirens contritionem de mortalibus justificativam sine Sacramento. Immo (inquit Delgadillo) non occurrit, unde asseratur esse veniale peccatum accedere sine præmissio dolore, etiam quando est totalis materia absolutionis, quia nimirum sufficit displicentiâ virtualis.

Disolvuntur.

Resp. Christum, etsi aliter potuisset, assignasse defacto (quantum ex hætenus determinatis colligere licet) pro materia Sacramenti Pœnitentiæ dolorem juxta *Trid. sess. 14. c. 3.* quem describit c. 4. veluti efficacem & cum proposito non peccandi de cetero: agens quidem principaliter de mortalibus, idem tamè de venialibus intendens; veluti quibus aliam non adscribit materiam, dum de utili eorum Confessione postea tractat. Quamvis fatear inde nõ convinci oppositâ doctrinâ falsitatis. Cetera Sacramenta habent quidem vim remittendi venialia, uti præmittitur; at supposito eorum valore, atque ad eò partibus, quarum una hic est dolor descriptus. Quo in presenti semel supposito, etiam remittuntur alia, de quibus est displicentiâ seu dolor non tantus, tum ex generali ratione Sacramenti, tum ex speciali Pœnitentiæ, non exigente ad hunc effectum æqualem dolorem, ac ad sui con-

stitutionem, adeò ut juxta *Matthæum de Moy. Tract. 3. de Sacram. disp. 5. q. 5.* remittantur omnia, quorum complacentiam non habet, etiam non confessâ. Quod tamen, saltem quoad non expressâ in Confessione, pendet à Dei beneplacito nobis incerto. Ceterum existimat remissionem venialium, quorum dolor serius in iusto adest, nõ esse effectum Sacramenti, utpote jam factam. Quamvis maneat eorum confessio valde utilis, tum ob augmentum gratiæ, ac remissionem peccati temporalis, tum ut cetera non remissa, & cum displicentiâ expressâ, remittantur in Sacramento, tum quia quò devotior & humilior fuerit eorum confessio, eò plura et oblitis aut sponte omiffis remittuntur et generali ratione Sacramenti. Fateatur tamen oppositam sententiam satis piam, & aptam contra scrupulos: cum juxta illam dolor ad valorem requisitus includatur in ipsâ voluntate Sacramenti, absente peccati venialis complacentiâ, ac nulli periculo irritandi, saltem culpabili, exponatur. Immo suppositâ sententiâ Thomistarum (quæ sequenti quæstione rejicietur) de Sacramento valido & informi cum displicentiâ sine dolore inefficaci de mortalibus, censet cum Delgadillo convinci, ipsum in iusto cum simili displicentiâ circa venialia seu materiam liberam, fore fructuosum, utpote verum Sacramentum, & sine obice. Communem nihilominus opinionem simpliciter reputat veriolem. Quam pariter in præsentem censet defendendam.

Petes: quomodo possit elici effectus propositum vitandi de cetero venialia: cum sine illis vivere sit moraliter impossibile? Resp. in primis posse aliqua vitari, illa scilicet, quæ quis in confessione exprimit: adeòq; de illis posse elici dolorem efficacem, & propositum à similibus adstinendi. Deinde fieri potest, ut illa impossibilitas moralis pœnitenti non proponatur. Et quamvis proponeretur, adhuc potest elicere propositum generale adhibendi diligentiam ad vitandum singula, seu ad libitum sigillatim, & cautè vivendi, quantum sibi ex divina gratia concedetur; quod certè propositum sufficit, ac voluntatem peccandi excludit. Denique nõ est impossibile vitare omnia venialia, nisi quia spectatâ fragilitate humanâ non poterit homo perseverare in proposito efficaci omnia vitandi: quo non obstante potest elici propositum illa non admittendi: nam ad hoc non est necesse, ut homo sibi persuadeat, quòd in tali proposito semper se perseveraturus: alioquin multi non haberent propositum de cetero non peccandi mortaliter, dum vix possunt sibi talia propositi perseverantiam persuadere.

Pro fine quæstionis nota, in rigore moralitatenus sufficere, quòd doleat pœnitens se non dolere de peccatis, juxta communem sententiam; dolor enim de ipsius peccatis est necessarius.

necessarius; qualis non est dolor de doloris absentia. Ita tamen loquendi formula in timoratis conscientis est veri doloris signum, indicans affectum seu desiderium amplioris, intensiorisque doloris, sive desiderium habendi sensum majorem doloris.

QUESTIO IV.

An defectu doloris possit Sacramentum Pœnitentiæ esse validum & informe?

Sensus dubii est: an Sacramentum Pœnitentiæ possit defectu doloris esse validum quoad essentialia & partes suas, & tamen non conferre gratiam; uti Baptismus potest esse validus, & tamen propter indispositionem suscipientis non conferre gratiam.

Affirmant valde multi Doctores, tum antiquiores, tum recentiores, quamvis non eodem modo ac fundamento. Nonnulli, quia cessant pro parte materiali sufficere dolorem naturalem. Alii, quia putant sufficere dolorem inefficacem. Alii (ut Lugo & Vani Recentiores) his fundamentis rejectis, quia credunt certo casu sufficere dolorem non universalem, quando videlicet pœnitens inculpabiliter non habet dolorem alicujus vel aliquorum mortalium, sive quia illorum non meminit, sive quia putat se de illis doluisse, sive quia non credit esse mortalia, sive quia illa tacens ex justa causa, inculpabiliter existimat se non teneri hic & nunc dolere de peccatis, nisi quæ confitentur. Et juxta hanc opinionem taliter confessus, agnito postmodum errore non teneatur eadem peccata iterum confiteri. Immo valde probabiliter præcedens confessionis Sacramentum juxta hos Doctores validum sublato obice reviviscit sive confert suum effectum. Hæc opinio est favorabilis Confessariis & pœnitentibus, eximitque ipsos à variis scriptulis de insufficientia doloris in præteritis confessionibus.

Nihilominus Resp. Negativè cum Vasquez, Præposito & plurimis aliis. Et sequitur apertè ex quæstione præcedenti, ubi diximus, quod ad valorem Sacramenti non sufficiat dolor naturalis, aut inefficax, aut particularis, sed ille solus, qui simul disponit ad effectum. Confirmatur: quia cum dolor sit pars hujus Sacramenti in remissionem peccatorum instituti, congruebat ad hoc assumi illum, qui simul ad remissionem peccatorum disponderet. Deinde non videtur Christus instituisse partem hujus Sacramenti, quæ scienter numquam potest absque sacrilegio, immo ne quidem validè adhiberi. Denique in aliis Sacramentis non plus requiritur in memore, quam in immemore ad valorem; adeoque si do-

lor naturalis, inefficax, aut particularis ad valorem sufficiat tamquam pars in ignorantè, videtur etiam debere sufficere in cognoscente qualitatem doloris.

Nec obstat I. quod cetera Sacramenta possint esse valida & informia: nam in illis dispositio ad gratiam non est pars materialis seu quasi materialis, adeoque nec requisita ad essentialiam sive dolorem.

Non obstat II. quod in sententia Scitistarum dolor non sit pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ; quod proinde esse potest validum & informe defectu doloris. Nam dolor equidem juxta illos (qui sola voce differunt à ceteris) est conditio seu quasi materia essentialiter prærequisita, sicut ipsa peccata, ita ut sententia absolutionis aliàs legitimè ferri nequeat.

Hinc sequitur, invalidam esse confessionem, si quis efficaciter doleret de furto v. g. ob specialem illius turpitudinem, & non de fornicatione, etsi foret invincibiliter illius oblitus: dolor enim debet excludere voluntatem peccandi, ut colligitur ex Trid. sess. 14. c. 4. quam non excludit hujusmodi particularis dolor. Immo idem est, etsi quis de fornicatione (cujus postea obliviscitur) similem particularem dolorem eliciisset: cum absolute etiam sic non excludatur, sed compatibilis sit voluntas peccandi. Accedit, quod dolor v. g. de furto ob specialem & moralem eius turpitudinem sit in substantia naturalis, juxta doctrinam Scitistarum præsertim.

Atque ita cessant, quæ nonnulli Recentiores allegant, ut ostendant posse dari casum, quo dolor aliquis requiratur ad effectum, qui non sit pars Sacramenti Pœnitentiæ, scilicet dolor particularis afficiens peccatum oblitum. Immo (inquiunt) in aliquo casu ne quidem posset esse pars, si videlicet dolor specialis versetur circa peccatum commissum ante Baptismum susceptum bonâ fide cum obice negativo. Hæc, inquam, cessant: cum dolor hujusmodi particularis ad effectum non requiratur aut sufficiat. Quod si verò quis instet elici saltem debere hoc posteriori casu dolorem universalem etiam de peccato isto ante Baptismum commissum, id non facit contra ea quæ diximus: quia cum iste sit idem indivisibilis actus, verum manet, quod nullus dolor sit pars, quin idem sit sufficiens ad effectum dispositio; esto non sit pars cæcæ, quatenus ad culpam Baptismo anteriorem extenditur.

Petes: quid censendum sit de absolutione data illi, qui perfecte attritus confessionem fecit, & ante absolutionem de novo peccat? Resp. illam indubiè non valere juxta omnes: quia de hoc ipso peccato non habetur dolor, nec fit confessio; adeoque deest, tum debita contritio, tum confessionis integritas ad valorem requisita.

60. Occurritur objectioni.

61. Cur dolor ob motum particularis non possit facere hoc Sacramentum validum & informe.

62. Instantia quorundam Recentiorum dissolvitur.